

16.1.2015

UTLÅTANDE OM ÄNDRING AV BOKFÖRINGSANVISNINGARNA OM PATIENTFÖRSÄKRINGSANSVAR

1 Begäran om utlåtande

Sjukvårdsdistrikten A och B (nedan sökandena) har bett kommunsektionen ge ett utlåtande om huruvida patientförsäkringsansvar kan bokföras på följande sätt:

1. Av patientförsäkringsansvaret bokförs som resultatpåverkande det uppskattade ansvarsbeloppet under de 10 år som följer på räkenskapsperioden. Dessutom anges den bästa uppskattningen av ansvarets totala belopp i noterna till balansräkningen.
2. Den del av ansvarsbeloppet som baserar sig på kommunernas rätt till återkrav enligt lagen om service och stöd på grund av handikapp (nedan handikappservicelagen) anges i noterna till balansräkningen och bokförs inte som resultatpåverkande.

Enligt begäran om utlåtande innebär ändringarna i grunderna för beräkningen av ansvarsskulden att det uppstår ett tryck på att höja ansvarsskulden med över 180 miljoner euro. Av detta belopp skulle över 150 miljoner euro hänföras till sjukvårdsdistrikten i Finland. Ansvarsskulden skulle då växa med över 70 procent i sjukvårdsdistriktens bokslut för 2014. Av behovet av att höja ansvarsskulden härrör cirka 120 miljoner euro från de långsiktiga kostnader som rätten till återkrav enligt handikappservicelagen uppskattas medföra.

Även om patientförsäkringen använder de grunder för beräkning av ersättningsansvaret som konstaterats vara bäst enligt aktuariefunktionens expertis och erfarenhet, kan de enligt sökandena ändå inte eliminera den osäkerhet och känslighet som följer på att tidsintervallet för beräkningen är tiotals år.

Sökandena motiverar också det föreslagna förfarandet med de uppskattade effekterna av pågående lagstiftningsprojekt, såsom kommunallagen och lagen om ordnandet av social- och hälsovård.

2 Kommunsektionens utlåtande

2.1 *Kommunsektionens tidigare utlåtanden.* Bokföringsnämndens kommunsektion har tidigare gett följande utlåtanden om bokföringen av patientförsäkringar: 8/1997, 29/1997, 42/1999 och 55/2002.

2.1.1 *Kommunsektionens utlåtande 42/1999 om hur bokföringslagen skall tillämpas på behandlingen av patientskadeansvar i bokföringen.* Enligt utlåtandet bokförs betalningsansvaret för patientförsäkringar som kostnad under den räkenskapsperiod då det har uppstått ett ersättningsansvar som motsvarar den inträffade skadan. Den del av betalningsansvaret som betalas följande år bokförs bland kortfristiga resultatregleringar och den andra delen som avsättning till sitt sannolika värde. Som grund för fastställandet av värdet av avgjorda skador används Patientförsäkringspoolens [*numera Patientförsäkringscentralens*] meddelande om premieansvaret och för fastställande av värdet av premieansvaret för oavgjorda skador och för utredningsreserven antingen nämnda meddelande eller en egen mer sannolik värdering.

2.1.2 *Kommunsektionens utlåtande 55/2002 om bokföring av patientförsäkringsansvar.* I sitt utlåtande 55/2002 ansåg kommunsektionen att det inte fanns grund för att ändra bokföringsanvisningarna i utlåtande 42. Sjukvårdsdistrikten skulle alltså fortsättningsvis redovisa posterna för patientförsäkringsansvaret i bokföringen och bokslutet enligt det tidigare utlåtandet.

Svar på sökandenas fråga 1

2.2. Som svar på sökandenas fråga **1** konstaterar kommunsektionen att det inte skett sådana förändringar i lagstiftningen och patientförsäkringssystemet som skulle förutsätta ändringar i bokföringsanvisningarna om ersättningsansvar. När man ser på hur patientförsäkringsansvaret behandlas, förutom den återkravsandel som bestäms enligt handikappservicelagen och som behandlas närmare nedan, kan man konstatera att denna andel av ersättningsansvaret fortfarande uppfyller kännetecknen på en avsättning enligt 5 kap. 14 § i bokföringslagen.

2.3. En avsättning bokförs i resultaträkningen som kostnad och i balansräkningen högst till det sannolika beloppet. När försäkringsansvarets belopp uppskattas finns det ingen anledning att avvika från principen om att hela ansvarstiden används som grund för uppskattningen. Kommunsektionen anser följaktligen att det inte är förenligt med god bokföringssed att tillämpa en schematisk bokföring där ansvaret bokförs för 10 år framåt.

Svar på sökandenas fråga 2

2.4. I 15 § 1 mom. i handikappservicelagen (380/1987) sägs följande om ersättningar från försäkringsbolag:

Skall en försäkringsanstalt betala ersättning till en handikappad enligt lagen om olycksfallsförsäkring (608/48), lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/81), lagen angående innehavares av statstjänst och -befattning rätt till skadestånd vid olycksfall (154/35), lagen om yrkessjukdomar (638/67), lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/48), trafikförsäkringslagen (279/59), patientskadelagen (585/86) eller någon tidigare motsvarande lag, och har kommunen för samma ändamål och för samma tid gett honom service eller stöd som avses i 8 och 9 §§, övergår till kommunen mot redovisning rätten till den ersättning som försäkringsanstalten skulle ha betalt till den handikappade, om kommunen inte hade gett honom service eller stöd. Om kommunens rätt till ersättning med stöd av lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/91) och lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/91) stadgas separat.

2.5 I 5 kap. 14 § i bokföringslagen (1336/1997, nedan BokfL) sägs följande om framtida utgifter och förluster samt avsättningar:

Från intäkter skall dras av de utgifter och förluster som orsakas av framtida förpliktelser, om

- 1) de hänför sig till räkenskapsperioden eller en tidigare räkenskapsperiod,*
- 2) de skall anses vara säkra eller sannolika vid den tidpunkt då bokslutet upprättas,*
- 3) den inkomst som motsvarar dem inte är säker eller sannolik, och*
- 4) de baserar sig på lag eller den bokföringsskyldiges förpliktelse gentemot en utomstående.*

Om det exakta beloppet av en utgift eller förlust som avses i 1 mom. eller datum för dess realisering inte är känt, skall det tas upp bland balansräkningens avsättningar.

Förluster och utgifter som avses i 1 mom. tas upp i resultaträkningen och balansräkningen till sitt sannolika belopp. Utgifter och förluster som avses i 3 mom. tas upp i resultaträkningen och balansräkningen högst till sitt sannolika belopp.

Värdenedgång i en post som tas upp bland balansräkningens aktiva får inte redovisas som avsättning.

2.6. I det följande uttalar sig kommunsektionen om behandlingen av skyldigheterna och ersättningarna enligt 15 § i handikappservice-lagen endast till den del det är fråga om bokföringsrättsliga aspekter. Kommunsektionens ställningstagande inverkar därmed inte på beloppet för ansvarsskulden enligt patientskadesystemet. Den traditionella patientförsäkringen utan det ansvar som baserar sig på rätten till återkrav enligt handikappservicelagen är för sökanden del en post som de helt står för själva, eftersom de som försäkrade själva står för alla utgifter som hör till försäkringen. Förutsättningarna för bokföring av en utgift av typen genomgångspost som baserar sig på rätten till återkrav enligt handikappservicelagen behandlas däremot ur sökandenas synvinkel. Ur sökandenas synvinkel är enbart Patientförsäkringscentralens uppskattning av ansvarsbeloppet alltså är inte avgörande för hur posten ska behandlas i bokslutet. Sökandena måste bedöma hur de behandlar enskilda poster i sina bokslut.

2.7. För att en kommun som producerat service för handikappade enligt handikappservicelagen ska ha rätt till ersättning från försäkringsbolaget för sina utgifter krävs att kommunen lämnar in en särskild ansökan om ersättning. Dessutom har kommunen rätt till ersättning endast för utgifter som kommunen redan betalat eller erlagt på något annat sätt. Ersättningarna för utgifterna kan erläggas mot redovisning. Utgående från detta konstaterar kommunsektionen att de betalningskrav som kommunerna eventuellt ställer i framtiden med stöd av sin rätt till återkrav enligt handikappservicelagen till sin natur avviker från det övriga patientförsäkringsansvaret.

2.8. Som svar på sökandenas fråga **2** konstaterar kommunsektionen att sådana regressansvar enligt 15 § i handikappservicelagen som uppfyllts och för vilka kommunerna mot redovisning har ansökt om sådan ersättning hos Patientförsäkringscentralen som slutligen hänförs till sökandena ska i bokslutet behandlas på motsvarande sätt som konstaterats i punkt 2.2. i fråga om annat patientförsäkringsansvar.

2.9. När det däremot är fråga om andra ansvar än sådana som baserar sig på handikappservicelagen och som avses i punkt 2.8, ska sökandena när bokslutet upprättas bedöma om kännetecknen för att göra en avsättning uppfylls enligt bokföringslagen. Vid bedömningen ska sökandena beakta Patientförsäkringscentralens uppskattningar av ersättningsansvaret enligt handikappservicelagen samt följande:

2.1.9. Den framtida utgiften bör hänföra sig till den avslutade räkenskapsperioden eller en tidigare räkenskapsperiod och den bör vara säker eller åtminstone sannolik. När förutsättningarna för en avsättning bedöms anser kommunsektionen det vara möjligt att göra den tolkningen att de uppskattade utgifterna inte hänförs sig till tidigare räkenskapsperioder, vilket är förutsättningen för att de ska vara ersättningsgilla, utan att de kan debiteras först för prestationer som utförs under kommande räkenskapsperioder.

2.9.2 I fråga om sannolikheten för att utgifterna ska realiseras kan man konstatera att det för sökandenas del

åtminstone inte är helt säkert, eftersom en kommun som söker ersättning måste fatta ett särskilt beslut om återkrav och utgifterna för prestationerna måste realiseras.

2.9.3. Om sökanden ändå anser att utgifterna hänför sig till tidigare räkenskapsperioder och att det är sannolikt att de realiseras, bör en avsättning göras i bokslutet högst till utgifternas sannolika belopp. När beloppet uppskattas kan den bokföringsskyldige utöver övriga faktorer beakta de realiserade ersättningsbelopp som är kända.

2.10. Om sökanden anser att de ersättningar enligt handikappservicelagen som avses i punkt 2.9 inte uppfyller förutsättningarna för att göra en avsättning, tas de upp som övriga ansvarsförbindelser enligt 2 kap. 7 § 2 mom. 4 punkten i bokföringsförordningen (1339/1997, nedan BokfF). Sökanden bör då noggrant dokumentera och arkivera grunderna för bokslutsbehandlingen och de viktigaste antagandena.

2.11. När man dessutom beaktar kravet på att bokslutet och verksamhetsberättelsen ska ge en rättvisande bild (BokfL 3 kap. 2 § 1 mom.) bör sökanden redogöra för behandlingen av ansvaren enligt handikappservicelagen i de noter som gäller bokslutsprinciperna och i verksamhetsberättelsen. Om uppgifterna för föregående räkenskapsperiod inte är jämförbara med den avslutade räkenskapsperiodens uppgifter ska en redogörelse också om detta ges i noterna (BokfF 2 kap. 2 § 1 mom. 4 punkten).